

L'ARXIU DEL MONESTIR I LA CANÒNICA DE SANT JOAN DE LES ABADESSES EN PASSAR A LA CORONA

Joan Fort i Olivella

Eduard Junyent diu que el seu fons documental l'any 1577 va ser revisat per l'abat Agullana i havia disminuït en 380 dels 1.600 documents que consten al llibre de Canalars del temps de l'abat Isalguer, i afegeix que, recollit en sis caixes, juntament amb nombrosos volums i lligalls de paper fou emportat per l'abat a Girona, on el sorprengué la mort el 1581, seguida immediatament per la supressió de la canònica. I que la reclamació d'aquests fons per les cinc Dignitats a les quals passà la dotació abacial originà un llarg plet amb la col·legiata instituïda a Sant Joan, que fou resolt el 1610 per la Reial Audiència en disposar que les sis caixes passessin a l'actual Arxiu de la Corona d'Aragó, que és el lloc on actualment es conserven. En inventariar-se, foren registrades 960 escriptures, ultra els volums i els lligalls.⁽¹⁾

Els pergamins es van guardar primer a l'armari 23, per integrar-se més tard dins la secció de Reial Cancelleria, on actualment figuren 1.223 pergamins procedents de Sant Joan; mentre que 21 volums (els que van del núm. 1.823 al 1.843), 18 lligalls petits (del 26 al 44) i 7 de grans (del 92 al 98) van passar als Monacals d'Hisenda i 5 plets als Processos en quart de la Reial Audiència.⁽²⁾

Els volums de la Cúria de l'abat es van quedar, però, com una part dels altres documents en paper, al palau abacial de Sant Joan, i avui es conserven a l'arxiu del monestir.⁽³⁾

He trobat a l'Arxiu Històric de Girona⁽⁴⁾ l'inventari de l'arxiu de la canònica de Sant Joan de les Abadeses, que es troba a la casa de Miquel d'Agullana, de Girona, fet el 27 d'abril de 1583 pel notari Francesc Ferrer, notari reial de Sant Feliu de Guíxols, substituït de Benet Reig, notari públic de Girona.

Primer esmenta 4 llibres de canalars, 19 sacs amb 1.249 «cartes» o pergamins, més 184 sense numerar, que fan un total de 1.433, més un altre sac ple de papers.

Després esmenta, encara que de forma desordenada, començant per la Cerdanya, 28 capbreus i 12 capbrevacions, 29 llevadors, establiments, arrendaments, una taba del port i muntanya de Surroca i Fogonella, vendes, privilegis, memorials, processos, enquestes, 2 butlles *de significavit*, 8 registres o llibres de Cort (1287, 1297, 1300, 1311-1312, 1324, 1335, 1349 i 1565) i 2 plects de registre molt antics, etc.

Només he respectat l'ortografia original en els títols citats literalment.

Ordenats per sèries, a la casa de Miquel d'Agullana, a Girona, hi hauria la següent documentació en paper:

INVENTARIS

Inventari vell rebut per l'abat Miquel, el trenta de juliol 1459.

Inventari rebut en el palau del Sr. abat de St. Joan de les Abadesses. Ocupa tres fulls entre escrits i altres que no són escrits, és cobert amb cobertes de pergami, i és de quart.

Inventari Miquel Pinyol, prior.

Inventari dels béns que foren de Pere Massana, prevere.

Inventari de l'església de St. Joan, del 3 de febrer de 1492.

PRIVILEGIS

Una carta en pergami dins de la qual són plegats molts quaderns de paper i altres papers volants i una carta. Hi ha, en dits quaderns, còpies de privilegis i d'enquestes i altres actes, tot junt lligat.

Un llibre de quart de foli, cobert amb cobertes de pergami, en el qual hi ha una còpia d'un privilegi concedit pel rei En Pere a l'abat de St. Joan de les Abadesses, i dins dit llibre, algunes lletres patents entrecruades i alguns papers. (f. 105v.).

Un plec gran de papers en quart de foli, en què hi ha còpies de privilegis i de requestes i un trasllat del procés de l'empara reial del terç del delme de St. Martí d'Ogassa, i una còpia de testimonis rebuts contra Joan Mossac; un trasllat del procés entre dit Mossac i el senyor abat Agullana, algunes còpies de lletres, una còpia del capbreu del mas i batlliu de Bassaganya, de la parròquia d'Ogassa, una còpia d'una denúncia feta per Miquel Bassaganya, i altres rebuts i còpia d'una sentència rebuda en la cort de St. Joan i diversos papers que estan junts, tots lligats.

Una còpia de l'acta de reducció de l'alberga i terça part dels béns dels rectors i beneficiats a col·lació de l'abat de St. Joan de les Abadesses, coberta amb cobertes de pergami. A dins hi ha un trasllat d'una carta molt antiga, que diu que és en el sac tercer dels privilegis, una còpia per l'almoïna de Vallfogona i un trasllat de privilegi, atorgat a l'abat de St. Joan, de poder tenir notari.

Un privilegi de la jurisdicció de St. Joan i altres llocs.

3 privilegis de confirmació de la jurisdicció de St. Joan. Estan junts i a dins hi ha una còpia d'un privilegi en paper.

Una còpia del privilegi consentit a la vila de St. Joan on hi ha el del molí i forn fet l'any 1243.

Una còpia de l'acta de revocació i confirmació del privilegi, feta per Ramon, abat de St. Joan, als homes seus de dita vila.

Una carta de provisió, feta pel rei En Jaume.

Uns capítols i/o privilegi atorgat pel rei a l'abat de St. Joan, de cert donatiu que fou donat per quan s'esperava guerra amb Castella, i deu altres cartes en què hi ha alguns privilegis i cartes. És tot junt lligat.

Un trasllat autèntic del privilegi o declaració entre l'abat de St. Joan i el bisbe de Vic.

Una còpia del privilegi que els de Segúries tenen de tenir mercat.

Una còpia del privilegi que tenen els de la Ral de tenir mercat.

Un privilegi del rei En Pere del 1382.

Un quadern amb 12 còpies de privilegis concedits pel rei En Jaume a l'abat de St. Joan.

CAPBREUS

Un llibre de capbreu de dit monestir de St. Joan fet del temps de l'abat Vilalba, en l'any 1397. 175 f.

Un *Capbreu de Puigcerdà*, del temps del cardenal Sant Àngel, abat de St. Joan, original, de l'any 1491. 54 f.

Un llibre de capbreu del monestir de St. Joan de les Abadesses, fet en temps de l'abat Arnau, l'any 1396, cobert amb cobertes de pergamí. 84 f.

Un llibre de capbreu de dit monestir, fet en temps del abat Miquel d'Agullana, l'any 1538, cobert amb cobertes de pergamí. 71 f.

Un llibre de capbreu de dit monestir de St. Joan, cobert amb cobertes de pergamí, firmat de l'abat Francesc en l'any 1353. 273 f.

Un llibre de capbreu de dit monestir de St. Joan, cobert amb cobertes de pergamí, firmat pel cardenal St. Àngel, que obté l'abadiat de St. Joan en l'any 1491. 38 f.

Un llibre de capbreu de dit monestir de St. Joan, cobert amb cobertes de pergamí, rebut i clos per Guillem Bruguera, notari de Puigcerdà, i firmat per l'abat Agullana en l'any 1571. 48 f.

Un capbreu de dit monestir de St. Joan, escrit en pergamí en forma de llibret, firmat per l'abat Francesc (1507-1510), en poder de Bartomeu Alsina, notari de Vilafranca, intitulat *Capbreu de Follà*. 18 f.

Capbreu del dit monestir de St. Joan, firmat per alguns de Vilafranca, a l'abat Arnau en l'any 1422, cobert amb coberta de pergamí. 10 f. (A. St. Joan. Arm J, 4.4)

Un quadern de llevador, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat *Capbreu de la batllia de Sagúries y de la Rayal*.

Un quadern de llevador, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat *Capbreu de la vila de St. Joan ces Abadesses*.

Un quadern de llevador, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat sobre les cobertes *Capbreu de Mataplana e de Mogrony*.

Un llibre de capbreu, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat *Caputbreue iurium monasterii Sancti Joannis de Abbatissis que recipit in valle de Bisania*(67 f.),

de l'any 1413. És el volum 1830 dels Monacals d'Hisenda de l'ACA, que he estudiat personalment.⁽⁶⁾

Un llibre de capbreu, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat sobre les cobertes *Caputbreue ville Scti. Joannis pro Rvdi. Domino abbate*. 57 f.

Una mà de paper, coberta amb cobertes de pergamí, en la qual hi ha escrites algunes capbrevacions, intitulada damunt les cobertes *Caputbreue parrochie Scti. Joannis et Pauli de Abbatissis*.

Una mà de paper, la qual fins a la meitat és escrita, coberta amb cobertes de pergamí, intitulada *Caputbreue parrochie Sancti Pauli de Seguriliis*.

Un memorial de foli, dins del qual hi ha alguns memorials, intitulat *Bianya*. Memorial fet de les cartes que els pagesos de la vall de Bianya aportaven per jornades, estimat de manament del Rvd. Sr. Miquel Agullana, abat del monestir de S. Joan.

Un memorial de foli, dins del qual hi ha alguns memorials, intitulat *Memoriale Capibrevi redditibus parrochiarum vallis de Bianya receptorum per Rvdum. D. Abbatem monasterii Scti. Joannis de Abbatissis*.

Un capbreu, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat sobre les cobertes *Capbreu de Gombreny*. 39 f.

Mitja mà de paper, en la qual hi ha continuades algunes capbrevacions que ocupen 16 fulls i el restant és paper blanc. Fou firmat per diversos abats de St. Joan.

Un capbreu, cobert amb cobertes de pergamí, numerat de l'1 fins al 129, intitulat sobre el primer full *Caputbreue mansoum et terrarum parrochie Scti. Joannis et Pauli de Abbatissis qui et que directe tenentur pro Rvdo. D. abbate monasterii Scti. Joannis inceptum die xii^o. mensis aprilis anni domini M. D. LVXV. In posse mei Joannis Ysalguer, notarii scripti*.

Una mà de paper, coberta amb cobertes de pergamí, intitulada sobre les cobertes *Capbreu de Gombreny* (37 f.). Deu ser el vol. 1.844 de l'ACA, ja que té 37 f. escrits sobre 48 de numerats i porta en llatí el títol *Copia autenticha capibrevii jurium et redditorum quos Rvdus. Dns. Abbas Monasterii Sancti Johannis de Abbatissis recipit mi baronia termini castri de Blanchafort et de Gomzen facta anni a nativitate domini M^o. CCCC^o. XVI°.*

Un altre capbreu de Gombren, intitulat sobre les cobertes *Caputbreue parrochie et termini de Gombreny termini castri de Blancafort*.

Un llibre de capbreu vell intitulat sobre les cobertes *Caputbreue Scti. Joannis de Abbatissis de anno M. CCCC. L. 6 f.* (A. St. Joan. Arm. J, 4.3 i 4.4)

Un capbreu, que ocupa dues mans de paper, intitulat *Caputbreue dni. Abbati Scti. Joannis de Abbatissis de juribus in valle de Bisania. MDLXIII*. 60 f. escrits. És el vol. 1.832 dels de l'ACA.

Un capbreu, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat *Caputbreue Rvdi. Dni. Abbtis Scti. Joannis de Abbatissis de anno dni. M. D. XXVI*, 167 f.

Un llibre, que ocupa 38 fulls amb trenta d'escrits, cobert amb cobertes de pergami i a dalt de la primera carta diu: *Copia capibreuii abbatis Sti. Joannis in parrochia de Ripoll.*

Un capbreu de l'abat Ramon.

Unes capbreuacions de Sant Pau de Segúries a l'abat Agullana.

Unes capbreuacions de Sant Joan de les Abadesses a l'abat Miquel d'Agullana. Deu ser el *Capbreu de Sant Joan de Abadesses, 1564*. Té 66 f. i porta el núm. 1.831.

18 capbreuacions a l'abat Miquel Agullana, alguna de St. Joan. Comença a 1 d'abril de 1565.

4 confessions a l'abat Agullana.

Un capbreu dels de Llaés, a l'abat Miquel d'Agullana, amb 10 capbreuacions.

Un capbreu de 43 fulls a l'abat Arnau, capbreu del paborde major de St. Joan, 16 capbreuacions de gent de Gombren a l'abat Agullana, de 9 de juny de 1558.

Un capbreu a l'abat Agullana, amb 24 capbreuacions, la primera del 6 de desembre de 1564.

Un capbreu de la vall de Bianya, amb el títol en llatí. 93 f.

CAPBREUACIONS

Una còpia simple en un full de paper, fermada per Mn. Marc Gili, prevere de Puigcerdà, curador de Rafel, Joan i Joana Gilis, hereus de Joan Gili, de dita vila, al cardenal Sant Àngel, abat de St. Joan, del mas anomenat d'en Sampsó.

Una còpia simple, en un full de paper, de la capbreuació firmada per Bernat Miquel, major de dies, de Puigcerdà, a l'abat de St. Joan, del mas anomenat d'en Ferrer, al qual era unit el mas antigament anomenat d'en Tió, de la parròquia de Sant Martí d'Aravó, del 5 de maig 1491.

Una altra còpia simple, en altre full de paper, fermada per Pere Aravó, sabater de Puigcerdà, fill de Bernat Aravó, parròquia de St. Martí d'Aravó, a l'abat de St. Joan, de dos masos, l'un anomenat de n'Aravó i l'altre d'en Guiu, en dita parròquia, del 22 de setembre de 1395.

18 fulls de paper, en les quals hi ha una capbreuació firmada per Mn. Guillem de Mesplo, àlies *de Pastor ... et de Pastor*, de Ribes. Amb cobertes de pergami.

Un quadern de paper de quart de foli en el qual hi ha tres capbreuacions fermades la una per Francesc Gonter, de Rodonella, a l'abat de St. Joan; una altra per Pere Gonter al sacristà de St. Joan, i l'altra per Joan Gonter al dit sacristà.

Una còpia de la capbreuació feta per Joan Cella i de Tufarer, curador de Mn. Corp, el 7 de març de 1567, i alguns memorials.

Una capbreuació del 1370, feta per Berenguer Corbera, de Creixenturri.

Una capbreuació de Joan Gonter al sacristà.

Una carta en la qual hi ha sis capbreuacions fermades, en poder de Mn. Benet Reig, notari de Girona, els anys 1577 i 1578, al senyor abat Agullana; una per Àngel

Benet, teixidor de St. Joan, dues per Bonifaci Fayola, notari de Banyoles, una per Joan Possol Ysalguer, notari de St. Joan, una per Joan Cruells, i altres per Bernat Guillem Antic, pagès.

Capbrevacions del mas Oller.

ESTABLIMENTS I ALTRES CONTRACTES

Establiment fet del dit mas de n'Aravó i d'en Guiu, a Pons, bosser, per l'abat de St. Joan, el 22 de desembre de 1400. És còpia en paper.

Una còpia en paper de la reducció feta per l'abat de St. Joan a Guillem Pons de Cruells, de la parròquia de Sellagosa, dels censos que pel seu mas feia a la dita abadia de St. Joan, el 19 de desembre de 1416, i una altra còpia del mateix.

Un trasllat en quart dels masos de Santa Llúcia i de l'establiment del mas de la Rovira de Puigmal.

Establiment del mas Corbera, fet per Francesc Agullana.

Establiment del mas de l'abat de Sant Feliu del Bac a Joan Puig, de St. Salvador de Bianya, el 3 d'abril de 1505, al castell de Gurb, clos per Joan Isalguer, notari de St. Joan.

28 capbrevacions, firmades per persones de Creixenturri i de Segúries, a Elvira, muller de Gelabert de Cruïlles, la primera de 30 de juny de 1389, clos per Bernat Tufarer, notari de Castellfollit.

Establiment fet pel procurador de l'abat del coll de Coma de Freser. 1490.

Establiment fet per l'abat Ramon, de S. Joan, a 28 d'abril de 1381, dels masos Encabats, de la parròquia de St. Joan i St. Pau.

Carta d'establiment, feta per l'abat de St. Joan, del mas Mallol de Beget. Hi ha dins dos papers en què estan escrites algunes memòries. Està junt lligat.

Establiment de Vallfogona. 1451.

Establiment de Capsec. s. XIV.

El procés d'adjudicació de la baronia de Milany i de Vallfogona, que es té en feu per l'abadia de St. Joan. Any 1447.

La concessió d'una devesa, anomenada Camp Julià, feta per l'abat de St. Joan a Francesca, muller de Jaume de Rodonella.

L'arrendament d'alguns xais, 1405.

Un plec en què hi ha sis cartes de pergamí, numerada la de damunt amb el "núm. 43. Lligades.

La carta de la venda de Mataplana, feta a l'abat de St. Joan per Pere Galceran de Pinós, feta a la parròquia de St. Pere de Montgrony (*Mogronya*), a 22 de gener 1376, closa per Huguet d'Ortignes, notari de Berga.

Una carta en pergamí, que és assignació d'onze sous de cens anuals, feta a l'abat de St. Joan per l'obtendor del benefici de St. Jaume de dita església de St. Joan.

2 cartes de ? entre el bisbe de Vic i l'abat i convent de St. Joan.

7 cartes en pergamí, juntes, lligades, sobre la renúncia del prat de Coma de Freser.

Una confirmació feta per l'abat de la batllia de Tregurà. És una carta en pergamí.

Un plec amb 7 cartes en pergamí i un jurament prestat pel sotsveguer de la Ral. Entre les set cartes hi ha una sentència entre el senyor abat de St. Joan i el sotsveguer de la Ral; un privilegi pel qual els de St. Joan no paguen al reial; una presentació d'una letra reial a instància de l'abat, feta sobre la jurisdicció de la Ral; un privilegi del rei En Jaume sobre la Ral; una remissió feta al monestir i domini de St. Joan, i unes lletres reials sobre la vegueria i batllia de la Ral. Està junt lligat.

La còpia autèntica d'un arrendament del pontatge i pesquera delasòria de Mataplana, del terme del castell de Blancafort.

La reducció de molts càrrecs que feien a la rectoria i beneficis de St. Joan l'any 1401.

4 establiments de masos de Cavallera, fets per l'abat Miquel Agullana el 1576, 1 el 1577, i 3 el 1378, en poder del notari Benet Reig.

3 actes de reduccions, fetes per l'abat Vilalba, a 19 de desembre de 1416 en la notaria de St. Joan dels masos de Cruells, escrits en paper en full, cosits amb unes cobertes de pergamí prim.

LLEVADORS

Un llibre sense cobertes, intitulat *Levador dels censos y drets de la Abadia del monestir de St. Joan de les Abadesses prevenda vila de Puigcerdà y comtat de Cerdanya*. 76 f. Lligat amb el capbreu corresponent.

Un llibre sense cobertes, intitulat *Levador dels censos i rendes que lo maggch. y Revd. Sr. abat de St. Joan de les Abadesses reb y acostuma rebre quiscun any en lo comptat de Cerdanya*. 70 f. Lligat amb l'anterior.

Un plec xic d'alguns memorials, lligat amb dits llevador i capbreu.

Un llibre amb cobertes de pergamí, intitulat *Levador de les rendes y censos y drets de la Abadia del Monestir de St. Joan de les Abadesses pren en la vila de Puigcerdà comptat de Cerdanya*. 75 f. Lligat amb els anteriors.

Un plec amb tretze cartes sense número, lligat amb aquests capbreu i llevadors.

Un llevador, amb cobertes de pergamí, en foli llarg, de St. Martí d'Aravó. 32 f.

Un llevador, cobert amb cobertes de pergamí, en quart de foli (95 f.), intitulat sobre dites cobertes: *Regort*.

Plec en què hi ha dos llibres, amb cobertes en quart de foli, de memorials, cinc de relats de processos, un trasllat de testimonis, rebut en virtut de compulsar una carta gran intitulada *Capbreu de Puigcerdà*, i altres papers amb memorials faents per l'abadia de St. Joan. Lligat.

Un plec en què hi ha quatre llevadors en quart de foli, amb cobertes de pergamí, i tres sense cobertes, i una carta amb una sumària informació i un llibret en quart de foli, amb cobertes de pergamí, al primer full del qual diu: *Dotalia monasterii Scti. Joannis facti a domino Guifredo comite bisuldinense et a domina Guinedilda comitissa*, i un quadern de paper amb quatre actes autèntiques.

Un llevador dels drets que l'abat de St. Joan rep en diner en sos llocs. És de quart de foli i cobert amb cobertes de pergamí.

Un llevador del que rep el dit abat de St. Joan en la parròquia de Vallfogona.

Un llevador de quart de foli, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat *Llevador dels drets e censos e altres coses degudes per los pagesos de Vall de Bianya*.

Un plec d'escriptures de la vall de Ribes en què hi ha un llevador autèntic del que rep l'abadia de St. Joan a la vall de Ribes. Està tot junt lligat.

Un quadern intitulat *Levador dels censos del any M. CCCC. LXIII e pars del any M. CCCC. LXIII*.

Un quadern intitulat *Levador dels cens de la vall de St. Joan*, cobert amb cobertes de pergamí.

Un quadern de llevador, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat al primer full: *Memòria del capbreu de la pabordia maior rebuda l'any M. CCC. LXXX*.

Dos quaderns de llevador, sense cobertes, intitulats *Levador de Mataplana*.

Un llevador vell, que està cobert amb dos fulls de paper blanc.

Un plec amb quatre quaderns de còpies de rebuts de l'abadia de St. Joan, ben lligat.

Un plec, cobert amb un pergamí, en el qual hi ha un llevador del capbreu de l'any 1494 i molts comptes de les rendes de l'abadiat. Està tot junt ben lligat.

Un quadern sense cobertes intitulat *Cohern del garbejar de tots los grans de la abadia de S. Joan*, de l'any 1563.

Un plec amb tretze quaderns i alguns papers, altres de despeses i rebudes, fetes a St. Joan per ?

Un llevador de les rendes rebudes per l'abat a la vila i terme de S. Joan.

Un llevador vell en quart de 58 fulls.

Un llevador en quart de Gombrèn.

Un llevador en full de les parròquies de St. Pere de Montgrony, St. Romà d'Aranyonet, St. Martí de Puig Bo, St. Quintí de Puig-rodon, Santa Ma. de Lillet, i termes de Gombrèn i el castell de Blancafort, tret del capbreu de 1136.

Un llevador en full, de la vall de Sant Joan, Cavallera i Ogassa de vi, formatges, palla, herba i cera.

Un llevador de la vall de St. Joan, dels delmes que fa Roquer d'Ogassa, de Segúries i de Santa Llúcia, de l'any 1448.

Un llevador en full de Llaés.

Un llevador en quart dels béns de l'abadia a la vall de Bianya, del 1564.

- Un llevador en quart dels censos i rendes de l'abadia de St. Joan de les Abadesses.
- Un llevador a la vila i terme de St. Joan, per Lluç Llibre, canonge almoner, a 29 de novembre de 1537.
- Un llevador del cens de la Ral, del 1462, i llevador de les Coromines des Bach.
- Un llevador de Vidrà.
- Una taba del port i muntanya de Surroca i de Fogonella.
- Un llevador de Planés.
- 2 llevadors de St. Pau de Segúries.
- Un memorial dels censos que es troben en el llevador de l'any 1533.
- Ogassa i Font Llebrera
- 2 llevadors en quart dels censos de Cerdanya, 1563.
- Unes còpies d'escriptures de Vallfogona.
- Un llevador en quart de la parròquia de Fullà, de la vall de Ribes i la batllia d'Estagell.

PROCESSOS

Un procés original de testimonis, rebut en virtut de lletres reials, instant el venerable Pere Macari Agullana, procurador de l'abat Agullana, contra Pere Vila d'Olot.

El trasllat d'un procés entre l'abat de St. Joan i Pere Orritil (?), de Planés.

Una còpia d'enquesta contra Rafel Mossac.

Un procés original de testimonis, rebuts en virtut de lletres reials, instant el senyor abat de St. Joan contra Joan Mossac, arrendador de l'abadia. ACA, Reial Audiència. Processos en quart, núm. 562, 1551-1552. L'apel·lació és el núm. 563.

Una còpia autèntica d'un procés portat a la Reial Audiència sobre les pastures de Sarroca. 327 f.

Un plec intitulat *Sobre la jurisdicció de Tegurà ab lo veguer*, en quart de foli, d'actes, molt antic. Sembla ser manual. Lligat.

Un trasllat d'un procés molt vell, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat sobre les cobertes *Traslat del procés de Coma de Vaques*.

Un trasllat d'altre procés molt vell, cobert amb cobertes de pergamí, sobre la qüestió entre l'abat de St. Joan i la universitat de Camprodon, sobre la jurisdicció.

5 trasllats de processos. El primer cobert amb cobertes de pergamí. Lligats.

Una carta en pergamí, closa per Mn. Andreu Miquel Mir, notari de Barcelona, amb unes lletres de factoria dintre. És transsumpte de la sentència amb la qual es declara la jurisdicció que té l'abat de St. Joan.

Un trasllat d'uns articles, donats per part del senyor abat Agullana, en la causa contra el veguer de Camprodon.

Trasllat d'un procés, amb cobertes de pergamí, entre el senyor abat Agullana, abat de St. Joan, i Mn. Bach d'Orriols.

Dos trasllats de procés entre el senyor abat Agullana, d'una part, l'hereva de Ramon Mauri i Esteve Stephani de Puigcerdà, i l'altre contra Jaume Comelles, de Puigcerdà.

Una còpia del procés portat en la cort de St. Joan, entre el senyor abat de St. Joan, d'una part, i Miquel de Figueres, de la parròquia de Sta. Llúcia de Puigmal, de part altra. ACA, Reial Audiència, Processos en quart, núm. 567. Anys 1554-1556.

Un llibre nou, gros, en el qual està buidada còpia de part del procés entre els de St. Joan i altres parròquies sobre el que cobra el senyor abat.

Un altre llibre, ja una mica vell, «de poch thomo», intitulat *Processus super jurisdictione Rdi. D. abbatis Sti. Joannis de Abbatissis*. Al mig hi ha tres memorials i una còpia d'una acta de possessió presa de diversos llocs.

Un trasllat de procés entre l'abat de St. Joan, d'una part, i Antoni Colom, cabaner de Puigcerdà, de l'altra part.

El procés original de testimonis, portat en la cort real de Girona entre el senyor abat de St. Joan, d'una part, i Antoni Mas i Vicens Puig Sech, d'Olot, de l'altra part. ACA, Reial Audiència, Processos en quart, núm. 571. 1557 B.

Un trasllat del procés fiscal instant el procurador fiscal i Joan Spital, de Camprodon, contra Joan Gironella, procurador de l'abat de St. Joan.

Un plec molt ben lligat de quart de foli, amb un original procés d'una informació sobre el feufador, davant el lloctinent del degà de St. Joan.

Un plec lligat, a manera de lletres missives, en què hi ha diverses còpies d'actes i una lletra missiva, intitulat d'una part *Actes y scriptures per a la causa de la ballia de Pardinella dels quals ne tinch donats sinch al notari*, i de l'altra part, *Pardinella*.

Una còpia d'un procés entre el senyor abat Agullana i Mn. Garau Colí.

Una còpia de procés entre el cardenal St. Àngel, abat de St. Joan, i Joan Gili.

Una còpia de procés entre dit cardenal i Joan Gironella. ACA, Reial Audiència, Processos en quart, núm. 578, 1566-1567.

Un trasllat entre el dit Ilm. Cardenal, l'abat predit i Pere Martí, de Querol.

Un trasllat entre el senyor abat Agullana i Joan Gallart, pagès.

Un trasllat del procés entre l'Ilm. senyor abat i Ramon Mauri, notari de Puigcerdà, sobre el salari de vuit capbreus, de l'altre.

Un trasllat del procés contra el dit Ilm. cardenal i Joan Gili, notari, per raó de dos camps.

Un trasllat del procés entre el senyor abat Agullana i Mn. Antoni Esteve, de Puigcerdà.

Un trasllat entre el dit senyor abat Agullana i Mn. Joan Borrells, prevere de Puigcerdà.

Una còpia del procés entre el cardenal de Cardona, abat de St. Joan, i Mn. Pere Vidal Andreu, prevere.

Un trasllat d'un altre procés entre el dit Ilm. cardenal i els hereus d'Antoni Garcia, difunt, paraire, i el trasllat dels hereus de dit Garcia.

Un procés original entre el dit Ilm. Sr. cardenal i Joan Muntallà (?), apotecari de Puigcerdà.

Un procés original entre el dit Ilm. cardenal i els germans de Francesc Pere, difunt, cavaller.

Un procés original entre el Sr. abat Agullana i Guillem Cot, pagès.

Un procés contra Pere Hospital (*Spital*), paraire de Camprodon.

Un procés de l'empara reial, a instància de l'abat de St. Joan, a Jaume Aula, de Riudaura, per la batllia d'en Plana, 1528 i 1535.

Un procés original de la causa entre l'abat de St. Joan i dona Beatriu de Pinós i de Fenollet.

Original d'una informació rebuda a la cort de St. Joan contra Antoni Joan Vila, paraire de la vila de St. Joan, i altres culpables.

Un litigi entre Pere Mora i Lluís Gonter, de St. Joan.

Un llibre de 268 fulls, que és còpia del procés entre l'abat de St. Joan i els seus vassalls, portat a la Reial Audiència.

2 processos.

SENTÈNCIES

Sentència arbitral entre Guillem Gonter, de Rodonella, i Francesca, sa muller; Mateu Gonter, son gendre, i Francesca, sa muller, de la parròquia de St. Joan, d'una part, i Jaume de Rodonella i Francesca, sa muller, i Gueraua, mare de dita Francesca, de dita parròquia, de la part altra, per raó d'unes deveses.

Sentència contra Joan Banyaler, 1554.

Sentència donada entre Bernat de la Verge, marxant de Tornadissa, i els del mas Alou de dita parròquia, a 25 d'agost de 1302, presa per Guillem de Brugada, notari de la Ral.

Còpia de la sentència arbitral, donada pel rei Ferran, entre els pagesos de remença.

Sentència en les qüestions entre l'abat Joan Isalguer i alguns homes seus, d'una part, i l'abat de Ripoll de part altra, en poder de Bernat Vinyes, notari de Ripoll, a 1 d'agost de 1401.

Unes sentències contra el sagristà.

CONCÒRDIES

Acta en pergamí, de la concòrdia entre el bisbe de Vic i l'abat de St. Joan sobre la sepultura del cos de Guillem de Riera.

3 cartes juntes, plegades amb un paper, amb les quals hi ha una concòrdia entre el bisbe i capítol de Vic amb l'abat de St. Joan i convent, sobre els cent sous que el dit abat i convent havien de dar.

Una concòrdia entre el rei i l'abat, sobre la vila de la Ral.

Concòrdies de Cerdanya.

ENQUESTES

Un llibre de quart full, cobert amb cobertes de pergamí, amb alguns papers dintre, intitulat sobre les cobertes *Enquesta de Tegurà*.

Un plec de cartes en pergamí, en què n'hi ha tretze sense número. La de damunt és intitulada *A Oguança*. Estan juntes, lligades, amb est +.

Una carta de venda de la casa i cavalleria de Solanllong, situada dins de l'honor de Mataplana, en la parròquia de Puigbó, feta a l'abat de St. Joan per Berenguera de Solanllong i Ferrer de Castellet, son marit, fermada en la casa de Solanllong, a 23 de gener 1376. No és closa.

Una enquesta contra Joan Simó.

Una enquesta de burles.

Una enquesta instant el procurador fiscal contra Antoni Noguer, àlies Fares, d'Oliva. (f. 117v.).

Una enquesta contra Antoni Prat, bandoler.

Una enquesta contra els que han batut el delme i primícia de l'artiga de la Solana i altres artigues de la zona de Vallfogona.

Una enquesta sobre el bestiar de Besora que ha entrat a Llaés.

Una enquesta instant el procurador fiscal de la vila contra Rafela Bovera, vídua, i Elisabet, vídua, i altres.

COMPTES

Un llibret petit, amb cobertes de pergamí, que ocupa setze fulls, dels comptes que aportava Bartomeu de Vilamala, procurador general en la abadia de St. Joan, de remissions i altres coses, i escriptura d'època.

Un plec en què hi ha deu llibres de comptes de l'abadia de St. Joan, de diversos anys. Estan tots junts. Molt ben lligat.

Rebudes i despeses fetes a l'abadia de St. Joan en l'any 1561.

Un plec amb molts papers de despeses fetes a l'abadia de St. Joan i compres.

Comptes en quart, del rebut i pagat per Andreu Anglada per a l'abat Agullana, començant a 2 de desembre de 1541.

Ídem.

MEMORIALS I ALTRES DOCUMENTS

Una carta en pergamí, que és la presentació d'unes lletres reials, per a què els de Bianya i altres no fossin compel·lits a mostres pel veguer de Camprodon.

Un plec de diversos memorials i altres diverses escriptures, entre les quals hi ha dues còpies d'articles i un memorial de la causa de l'escrivania. Està junt lligat i té a sobre el senyal de la +.

Un plec de diversos papers de Creixenturri, entre els quals hi ha una còpia de venda feta del mas Saguer. Està tot junt lligat.

Un plec de papers pels negocis de Farró i altres de Bianya, i a dins, un memorial de Rialb per una apel·lació interposada pel dit Farró i altres. Està tot junt lligat.

Un plec amb alguns papers entre els que hi ha una còpia de la súplica que els de St. Joan demanen al rei per tornar-se reials. Està tot lligat.

Una lletra per al veguer de Camprodon, emanada de la Reial Audiència, amb què se li mana que torni en possessió l'abat de St. Joan, de la jurisdicció civil del terme i castell de Llaés.

Memorial fet pels prohoms de St. Joan i una còpia de suport donada al Sr. abat. (f.109r.).

Còpia d'informació rebuda contra el lloctinent del Joan. Estan tots junts molt ben lligats.

Un plec en forma de lletres missives, que són memorials *pro rebus ecclesie*, contra el sagristà batlle general de Camprodon.

Un plec petit d'algunes actes velles que mostren fer aprísies. És de quart de foli.

Un plec gran de diversos memorials per l'interès de la causa, entre el Sr. abat i els de St. Joan.

Un plec lligat en forma de lletres missives en el qual, entre altres papers, hi ha una còpia d'una provisió de l'Audiència en favor de Joan Gironella i Margarida, sa germana, una articulació per dit Gironella, i còpies de comptes.

Un quadernet de quatre fulls en quart de foli, en què hi ha continuades algunes nominacions d'abats de St. Joan i a més hi ha un memorial d'un full complet intitulat *Memorial dels abats del monestir de St. Joan de les Abadesses que s troba han regit après la mort el abat Ysalguer*.

Un memorial sobre la causa de la rectoria.

Una carta en la qual consta que l'església de St. Quirze era monestir de monges.

Un llibre vell gros, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat en la primer carta *Liber siue regestrum Rvdi. domini abbatis monasterii Sancti Joannis de Abbatissis de anno 1490 et 91, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 1500, 1501*.

Un plec, cobert amb pergamí, dins del qual hi ha escriptures per l'aptesa del sacristà. Està lligat.

Un plec petit, amb tretze cartes. La de sobre té una + i estan juntes lligades.

Un llibre gros, molt antic, intitulat a les cobertes *Liber domini abbatis. Annorum M. CCC. LXXXX et LXXXXI et LXXXXII*. Ocupa onze fulls.

Un altre llibre molt antic, de poc volum i molt gastat, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat *Decanatus*.

Un altre llibre, també de poc volum, cobert amb cobertes de pergamí, intitulat *Regestrum Curie vicariatus monasterii Sancti Joannis de Abbatissis de anno Mº. Dº. LXVº*.

Un quadern que ocupa sis fulls de foli complet, en el qual ha moltes clàusules tretes de l'acta de la concessió del territori on edificaran la Ral, feta per l'abat de St. Joan al rei En Jaume en l'any 1248, segon del rei.

Una còpia d'unes actes entre dit rei En Jaume i l'abat de St. Joan de les Abadesses.

Una còpia de canalars, molt antiga, que ocupa setze fulls. El primer és blanc.

Memorial i informació sobre la jurisdicció de St. Joan de certes canalars, i amb dit altre memorial a part.

Un plec d'actes dels negocis que tenen els de St. Joan amb el lloctinent de batlle general, i alguna requesta contra el veguer de Camprodon.

Una còpia feta d'unes crides de manament del governador general de St. Joan de les Abadesses.

Una creació de jutge en la terra de Cerdanya, feta per l'abat de St. Joan es cuxaxer. En quart de foli.

Llibret en quart de foli, molt vell, on són continuats alguns actes fets en capítol a St. Joan. Ocupa deu fulls escrits i quatre sense escriure.

Un quadern en quart de foli que ocupa vint-i-vuit fulls, en les quals m'hi ha setze que són escrits i dotze de blancs optat (f. 100v.) // el primer, intitulat *Memorial del que és en los altars de St. Joan*

Una col·lació dels béns de Santa Susanna i d'en Levina, feta a Pau Agullana, pel vicari de St. Joan.

Una informació de l'ornament de l'altar major de St. Joan.

Un plec de documents dels masos de la Girona, molí de Ribavella i des Teses.

Uns papers de la causa entre l'abat i el sagristà de St. Pau.

Un plec amb còpies de crides fetes pels batlles generals, del record dels greuges fets a la abadia, del memorial pel bé dels de St. Joan, de la sentència contra Joan Mossac, de la suplicació d'en Callís de St. Salvador, del memorial per Nofre Plana, i altres.

Una llicència per vendre, 1496.

Una confessió de Bernat de Vinya de Carcassona, sotsveguer de la Ral, en la qual confessa que l'abat rep la meitat de les ventures i justeies, 7-9-1281. Notari Pere Caselles.

Una carta de Bernat Caselles, cavaller, procurador al comtat de Besalú, manant que es respongui a l'abat de St. Joan de la meitat dels emoluments de St. Joan.

Una carta de confirmació de la jurisdicció de Camprodon, amb sentència reial.

Una lletra testimonial en pergamí, de molts privilegis atorgats a la vila de St. Joan de les Abadesses.

Transsumpte autèntic de la concòrdia entre el rei Jaume I i l'abat de St. Joan, per raó del sòl de la Ral.

El pergamí de la presa de possessió de la jurisdicció de l'abat sobre diversos llocs, 1381.

La carta de la ferma al veguer de Camprodon de la venda de la jurisdicció criminal i comissió del 1392.

L'acte autèntic, en pergamí, de la possessió presa per l'abat de St. Joan dels llocs i jurisdicció que es té en aquells a Cerdanya i altres parts, a 2 de novembre del 1392.

La venda feta per Simó de Merlès, canonge de Vic, marmessor del testament de Berenguer de Puig Alt, cavaller, d'unes tasques anomenades de Pi a la parròquia de St. Pere de Joanet...

Béns de l'abat Samsó.

Una enquesta sobre l'ornament de l'altar.

Una articulació de l'abat Arnau, aniversaris, prior de Lluçà, (f. 112 v.), ordinació sobre les porcions dels canonges i capellans, l'any 1569, misses 1566, t. Aniversaris.

Memorial arrendaments 1576 porcions del monestir.

Un llibre en quart, cobert amb pergamí, amb memorials d'empeliaments fets en festes a l'església de St. Joan.

Uns memorials de coses fetes a l'església de St. Joan per jornades.

Un arrendament fet per Miquel d'Agullana.

Una visita a l'església de St. Joan del 1503, obra del cor, memorials de benefici i obres fetes per l'abat Agullana.

Uns memorials de l'abat Agullana en la causa del sagristà Rotllan.

2 memorials de les reparacions a l'església de St. Joan de 1557.

La visita a l'església del monestir de l'any 1430.

Un llibre d'ordinacions i costums de l'església del monestir.

Unes ordinacions fetes per l'abat.

Lluminàries de l'església de St. Joan.

Memorials sobre lluminàries i candeles i capbreu de Bernat de Sant Andreu al sagristà.

Una citació per no haver de contribuir a la fàbrica de l'església. (f. 115r.)

Unes ordinacions de la vegueria de Ripoll sobre pastures i herbatges.

Donació feta per Joan Martí, mercader de St Joan.

Testament de Pere Massana, prevere.

Sis cartes sobre el Callís.

7 cartes faents al mas Pinoses i batllia, intitulades Puig, 16 de maig 1413.

5 cartes en pergamí, entre les quals hi ha la donació que fa Arnau d'Olina, fill de Pere d'Olina, a l'abat de St. Joan, del feu, mas i altres coses que té i rep a la parròquia de Sant Martí de Tornerissa, a 2 de maig de 1288 (?), en poder d'Arnau Guillem de Puig. (f. 116r.).

Venda feta per Galceran de Pinós a l'abat de St. Joan de les Abadesses, de Mataplana i Gombrèn, a 23 de gener de 1376.

Porcions que ha de donar el paborde major a l'abat.

Concòrdia entre l'església de Vic i el monestir, del 1262, memorials del delme...

Llibre de 324 f., que conté donacions i privilegis a l'abat de St. Joan, reconeixements de feus, concòrdies, etc.

Privilegi del mercat de Segúries, donació de Coma de Vaca, i diversos memorials. (f. 120v.).

UNIVERSITAT DE SANT JOAN

Plec amb còpies autèntiques de determinacions del consell i altres coses de St. Joan de les Abadesses. En el de sobre està escrit *La determinació del consell de St. Joan feta lo primer de desembra a 1555*. Està tot junt lligat.

Plec de comptes donats pels síndics de St. Joan. Dins hi ha altres papers.

Testimonis: Bartomeu Fornioli, clergue, i Joan de Callarés, de la família de dit Agullana.

NOTES

- (1) - JUNYENT, Eduard. *El monestir de Sant Joan de les Abadesses*. Barcelona, 1976, pàg. 112-113.
- (2) - CONDE Y DELGADO DE MOLINA, Rafael. «Fondos monásticos dispersos del Archivo de la Corona de Aragón». *Memoria Ecclesiae VI*. Oviedo, 1995, pàg. 148-149. TORRA PÉREZ, Alberto. «Fondos documentales monásticos en el Archivo de la Corona de Aragón». *Íd.*, pàg. 143.
- (3) - L'actual arxiver, Josep Ferrer, n'ha fet el corresponent inventari informatitzat, i és ell qui m'ha facilitat les referències que esmento d'aquest arxiu.
- (4) - Notaria Girona, 3. Vol. 376, f. 101-122. La conservació és força deficient.
- (5) - «La vall de Bianya en començar el segle XV». *Annals PEHOC* (en premsa).